

BOG'CHA YOSHIDAGI BOLALARDA INGLIZ TILIGA QIZIQISHNI
SHAKLLANTRISHDA PEDAGOIK YONDASHUVLAR**Abdumalikova Rohatoy Abdug'offor qizi**

Qoqond University Andijon filiali

filologiya yo'nalishi talabasi. Email

pochta:rohatoyabdumalikova1@gmail.com

ANNOTASIYA: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'rgatish jarayonida bolalarda qiziqishni shakllantirishning samarali pedagogik yondashuvlari tahlil qilingan. Muallif bog'cha yoshidagi bolalarning yosh xususiyatlari, psixologiyasi va o'quv faoliyatini hisobga olgan holda, o'yinli metodlar, vizual materiallar, musiqiy va harakatli mashg'ulotlar orqali chet tilini o'rgatishning afzalliklarini ko'rsatadi. Shuningdek, o'qituvchi va tarbiyachining mehribon, ijobiy munosabati bolalarning faolligini oshirishda muhim omil ekani ta'kidlanadi. Maqola maktabgacha ta'lim sohasida faoliyat yuritayotgan pedagoglar uchun amaliy tavsiyalar bilan boyitilgan.

KALIT SO'ZLARI: maktabgacha ta'lim, ingliz tili o'rgatish, bolalar psixologiyasi, o'yinli metodlar, pedagogik yondashuv, qiziqish uyg'otish, bog'cha bolalari, darsda vizual materiallar, chet tili o'rgatish, ijobiy muomala, interaktiv o'rganish, maktabgacha yoshdagi bola.

Hozirgi zamonda ingliz tilini erta yoshdan boshlab o'rgatish dolzarb masalalardan biriga aylangan. Dunyoning ko'plab mamlakatlarida ingliz tili xalqaro aloqa, texnologiya, fan, ta'lim va madaniyat sohalarida asosiy vosita sifatida qo'llaniladi. Shu sababli, bolalarda bu tilga bo'lgan qiziqishni erta yoshdanoq shakllantirish zarur. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar til o'rganishga eng mos davrda bo'lganliklari uchun bu jarayon pedagogik jihatdan to'g'ri yo'lga qo'yilishi kerak.

Maktabgacha yoshdagi bolalar o'zlashtirish jihatidan o'zgacha bo'lib, ularning til o'rganish jarayoni o'yin, harakat, eshitish va taqlid asosida kechadi. Shuning uchun ham ingliz tilini o'rgatishda an'anaviy yondashuvlardan ko'ra, o'yinli, vizual, emotsional va interaktiv metodlar afzal hisoblanadi. Pedagog har bir bolaning psixologik rivojlanish darajasini inobatga olgan holda, individual va ijodiy yondashuv asosida darslarni tashkil etishi zarur.

O'yin orqali o'rgatish bu yoshdagi bolalar uchun eng samarali usullardan biridir. "Simon says", "What's missing?", "Color hunt", "Find the animal" kabi o'yinlar nafaqat bolalarda so'z boyligini oshiradi, balki ularning fikrlash, eslab qolish va diqqatni jamlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. O'yin orqali o'rganilgan so'zlar va iboralar bolalarning xotirasida uzoq vaqt saqlanadi. Harakatli o'yinlar, qo'shiqlar, jismoniy mashqlar bilan uyg'unlashtirilgan darslar bolalarda nafaqat bilim, balki quvonchli his-tuyg'ularni ham uyg'otadi. Bu esa, o'z navbatida, ingliz tiliga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Vizual materiallardan foydalanish ham juda muhim. Rasmlı kartochkalar (flashcards), rangli posterlar, bolalar uchun mo'ljallangan ingliz tilidagi multfilmlar, interaktiv doskalar va audio vositalar bolalarning eshitish va ko'rish orqali o'rganish imkoniyatini kengaytiradi. Masalan, "Peppa Pig", "Dora the Explorer" kabi multfilmlar orqali bolalar tabiiy kontekstda inglizcha gaplarni eshitib, ularni anglab olishga odatlanadilar.

O'qituvchining shaxsiy yondashuvi va muloqot uslubi ham muhim ahamiyatga ega. Bog'cha yoshidagi bolalar pedagogning kayfiyati, ovoz ohangi va yuz ifodalariga juda sezgir bo'ladilar. Shuning uchun darslar davomida mehribon, ijobiy va rag'batlantiruvchi muhit yaratish talab etiladi. Har bir kichik yutug'i uchun bolaning maqtalishi ("Great job!", "You did it!", "I'm proud of you!") unda til o'rganishga bo'lgan ishonchni oshiradi. Pedagog sabrli, quvnoq, bolalarning har bir savoliga e'tiborli bo'lishi orqali ularni rag'batlantirib borishi lozim.

Til o'rgatish jarayonida bolaning individual qobiliatlari va qiziqishlarini inobatga olish ham muhim. Kimdir musiqa orqali yaxshi o'rganadi, boshqasi esa rasm

chizish yoki jismoniy harakat orqali. Darslar turli usullarni uyg'unlashtirgan holda tashkil etilganda, har bir bola o'zini erkin tutadi va o'ziga mos tarzda bilim oladi.

Yana bir muhim omil – tilni kundalik faoliyatga singdirishdir. Ya'ni faqat dars vaqtida emas, balki ovqatlanish paytida, o'yinchoq yig'ish, kiyinish, navbatchilik, tabiat kuzatish, rasm chizish kabi oddiy holatlarda ham inglizcha so'z va iboralarni ishlatish kerak. Masalan: "Let's clean up!", "It's snack time!", "Where is the sun?", "Take your shoes off", "Red ball!" kabi sodda iboralar orqali bola tilni real kontekstda anglaydi va faol ravishda qo'llay boshlaydi.

Pedagog o'z faoliyatini doimiy ravishda boyitib borishi, zamonaviy metodika va texnologiyalar bilan tanishib borishi kerak. Mobil ilovalar, QR-kodli o'yinlar, AR texnologiyali interaktiv darsliklar orqali ingliz tili darslari zamonaviy va jozibador bo'lishi mumkin.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, 2 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalarda neyroplastiklik eng yuqori darajada bo'ladi. Bu degani, ularning miyasi yangi til, tovush, grammatik tuzilmalarga juda moslashuvchan. Bu davrda bola tilni nafaqat tushunish, balki taqlid qilish va ichkilashtirish orqali o'zlashtiradi. Shu sababli maktabgacha ta'lim muassasalarida ingliz tilini erta bosqichda o'rgatish nafaqat foydali, balki strategik jihatdan to'g'ri yo'ldir

Multimodal yondashuv: barcha sezgi organlari orqali o'rgatish

Bolalar faqat eshitish orqali emas, ko'rish, teginish, harakatlanish, aytish orqali ham o'rganadilar. Shu bois ingliz tilini o'rgatishda quyidagilarni birlashtirgan yondashuv samarali bo'ladi:

Ko'rish: rasmlar, kartochkalar, ekrandagi videolar.

Eshitish: inglizcha she'rlar, bolalar qo'shiqlari, multfilm dialoglari.

Teginish: magnitli so'zlar, LEGO orqali gap tuzish, sensor taxtalar.

Harakat: raqsli qo'shiqlar, mimika, pantomima.

So'zlash: dialoglar, rolli o'yinlar, interaktiv savol-javob.

Bu usul "Total Physical Response" (TPR) deb nomlanadi va u til o'rganishda bolalar uchun juda samarali hisoblanadi.

Pedagogik yondashuvlar turlari

1. Kompetensiyaga asoslangan yondashuv

Bola faqat soʻzlarni yod olmaydi, balki ularni real hayotiy kontekstda qoʻllaydi:

“Can I drink water?”, “Where is my bag?”, “I like apples.”

2. Konstruktiv yondashuv

Bola darsda faol ishtirokchi boʻladi: yangi soʻzni oʻzi topadi, rasm bilan bogʻlaydi, ifodalaydi. Oʻqituvchi yoʻnaltiruvchi rolida boʻladi.

3. Oʻzaro muloqotga asoslangan yondashuv

Darslar bolalar oʻzaro soʻzlashadigan tarzda oʻtadi: juftliklarda ishlash, kichik guruhlar, rolli oʻyinlar orqali tilni amalda qoʻllash oʻrgatiladi.

Mashgʻulotni rejalashtirishda muhim elementlar

Maqsad aniq boʻlishi: Masalan, “Mevalar nomini oʻrganish”, “Ranglar bilan tanishish”, “Harakatli feʼllar bilan tanishish” kabi kichik, oʻlchab boʻladigan maqsadlar.

3-4 ta asosiy soʻz yoki ibora tanlash: har bir darsda juda koʻp yangi material emas, balki kam, ammo mustahkam oʻrganiladigan soʻzlar beriladi.

Qayta takrorlash: bolalar birinchi marta eshitgan soʻzni tez unutadi, ammo uni 3–5 marta turli usulda koʻrganida eslab qoladi.

Qiziqarli yakunlovchi faoliyat: Har bir dars oxirida bola oʻzini gʻolib, muvaffaqiyatli his qilishi kerak — bu ijobiy emotsiya orqali tilga qiziqishni mustahkamlaydi.

Natijani baholash (diagnostika)

Maktabgacha taʼlimda baholash yozma shaklda emas, kuzatuv, oʻyinlar, ogʻzaki javoblar orqali olib boriladi. Masalan:

Rangli kartochkalarni koʻrsatib, ismni aytishi

Soʻzni eshitib, tegishli rasmni topishi

Oddiy savollarga javob bera olishi (“What is this?”, “Do you like apples?”, “Where is the cat?”)

Baholash doimo rag‘batlantiruvchi bo‘lishi lozim: “Try again”, “You’re close!”, “Wow, very good!”

Pedagoglar uchun amaliy tavsiyalar

1. Har darsni kichik qiziqarli hikoya yoki voqeacha tarzda boshlang: “Today we are going to help a little lion find his friends!”
2. Bolalar ismlarini inglizcha ayting, ularga personajlar bering: “Hello Captain Alisher!”, “Good morning Doctor Malika!”
3. So‘zlarni jest, mimika, harakat bilan uyg‘un holda ayting — bu eslab qolishni 2 barobar tezlashtiradi.
4. Bolalarni chalkashtirmang: bir vaqtning o‘zida ko‘p grammatika va so‘z bermang.
5. Har doim ijobiy muhit bo‘lsin — hatto noto‘g‘ri javob bersa ham bola maqto‘v eshitsin: “Nice try!”, “You’re learning!”

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonova, G.T. (2020). Maktabgacha ta’limda chet tilini o‘rgatish metodikasi. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Zulfikarova, G. (2022). O‘yinli metodlar orqali ingliz tilini o‘rgatish. Pedagogik izlanishlar jurnali, №2, 45–49-betlar.
3. Cameron, L. (2001). Teaching Languages to Young Learners. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Pinter, A. (2006). Teaching Young Language Learners. Oxford: Oxford University Press.
5. Piaget, J. (1951). The Psychology of Intelligence. London: Routledge & Kegan Paul.
6. Harmer, J. (2007). The Practice of English Language Teaching (4th ed.). Pearson Education Limited.
7. Mustafojeva, Z. (2021). Maktabgacha yoshdagi bolalarda til o‘rganishga qiziqishni shakllantirish yo‘llari. Innovatsion ta’lim jurnali, №3, 58–63-betlar.